

Příprava na hodinu společnosti (vlastivěda)

Škola, kde praxe probíhala: ZŠ Jiřice u Miroslavi

Ročník: 5. ročník, 11 žáků

Vzdělávací oblast/ předmět: Člověk a společnost/ Dějepis, Výchova k občanství

Téma vyučovací hodiny: Staré pověsti

Výukové cíle:

- využívá regionálních bájí, mýtů a pověstí k rozšíření svých vědomostí
- pomocí dramatizace ztvární konkrétní pověst

Rozvíjené kompetence:

k učení - operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislostí, propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí

sociální a personální - podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá

kommunikační - používá správné termíny a výstižné výrazy, které souvisejí s daným tématem, vysvětlí ostatním termín, který použil, v případě, že mu neporozuměli, dokončuje věty

Pojmová analýza:

pověst

Mezipředmětové vztahy:

Český jazyk – četba Starých pověstí českých od Aloise Jiráska

Dramatická výchova – znázornění pověstí pomocí dramatizace

Pomůcky:

Obrázky jednotlivých pověstí (názorná ukázka dětem a případná pomoc pro následnou dramatizaci), listy s obrázky jednotlivých pověstí

Podrobný scénář výuky:

1. Úvod – ukončení přestávky, pozdrav, oznámení náplně hodiny – Dnes se budeme zabývat starými českými pověstmi.
2. Hlavní část – Dnes se budeme zabývat starými českými pověstmi, jak už jsem vám řekla na samém úvodu. Vaše paní učitelka mi říkala, že je dobře znáte, že jste se o nich učili a minulou hodinu si je ještě opakovali. My se k nim dnes ještě vrátíme, také si je zopakujeme, ale trochu jinou formou, než jste možná zvyklí.

Znáte jméno našeho prvního kronikáře, který začal psát pověsti ve 12. století? Ano, byl to Kosmas. Podle jeho pověsti přišli naši předkové do země, která nikomu nepatřila, a usadili se na hoře Říp. Zemi dali jméno podle svého vůdce Čecha. Po smrti praotce Čecha převzal vládu Krok, který měl tři dcery: Kazi, Tetu a Libuši. Po Krokově smrti vládla v Čechách nejmladší z dcer, Libuše, která si za svého muže si zvolila Přemysla Oráče, pro kterého nechala vyslat posly. Důležité je zapamatovat si, že Přemysl se stal bájným zakladatelem rodu Přemyslovců.

Staré pověsti nabízejí ještě mnoho dalších příběhů. Například o Bivojovi, který holýma rukama ulovil divokého kance. O dívčí válce, která se rozpoutala po Libušině smrti. O Šárčině pomstě, která způsobila smrt Ctirada. O bájných knížatech, kteří vládli po Přemyslovi. O vladkovi Horymírovi a jeho věrném koni Šemíkovi a to ještě zdaleka není vše.

Nyní vám budu ukazovat obrázky, vašim úkolem bude poznat, o jakou pověst na obrázku se jedná. Ukazovala jsem dětem vytištěné obrázky, které se vázaly k určité pověsti, a ony se hlásily a říkaly, jak se jmenuje pověst zobrazena na obrázku. Musím říct, že vždy odpovídaly správně, možná to bylo dáno i tím, že učivo měly ještě v živé paměti. Měla jsem pro žáky nachystané obrázky, vztahující se k praotci Čechovi, Krokovi a jeho třem dcerám, Bivojovi, Přemyslovi Oráčovi a Dívčí válce. Jak jsem uvedla o pár řádků výše, děti pověsti bez problémů poznávaly.

Další činnost byla činnost skupinová. Žáci se rozdělili do tří skupinek. Jedna byla po třech a dvě skupinky byly po čtyřech lidech. Každá skupinka dostala zalaminované a rozstříhané obrázky jedné pověsti. Byly to pověsti o Libuši a Přemyslovi, o prvních Přemyslovcích (kněžna Drahomíra, Vratislav, babička Ludmila, Václav, Boleslav) a o Bivojovi. (Záměrně jsem se na tyto tři pověsti během hodiny zaměřila více, jelikož jsem měla v plánu s nimi více pracovat). Prvním úkolem žáků bylo, aby kartičky poskládali tak, jak si myslí, že jdou za sebou. Potom jeden ze skupinky vstal a řekl nám, jakou pověst jejich skupinka má a převyprávěl nám ji a zároveň při tom ukazoval spolužákům jednotlivé obrázky. Dětem jsem řekla, že mohou do pověsti nést něco nového, co si třeba myslí, že mohlo být jinak, co se tam mohlo odehrát a v pověsti to nebylo řečeno nebo jak si myslí, že pověst mohla dopadnout. Žáci se do tohoto úkolu pouštěli s vervou – bavilo je domýšlet si tam různé věci, líbilo se jim, že jsou jakýmiśi tvůrci pověstí nebo že se podílejí na spoludotváření pověsti.

Posledním úkolem bylo zdramatizování předešlých tří pověstí. Nechala jsem žáky pracovat všechny dohromady a postupně mi všechny tři pověsti dokázali zdramatizovat. Nejdříve jsem jim řekla, že bych po nich chtěla, aby mi ukázali základní obraz pověsti, počátek a poté (nechala jsem na nich, kolik obrazů udělají), aby mi zobrazili vývoj pověsti. Řekla jsem žákům, že obrazy se ukazují v tzv. „štronzu“, které je jim určitě dobře známo. Vždy jsem se otočila zády, abych neviděla, jak obraz přetváří. Zdůraznila jsem jim, že je pro mě důležité, abych byla schopná poznat, ze základního obrazu tipnout, kdo je kdo, a postupným odkrýváním obrazů určit přesně osoby, věci, zvířata... vystupující v pověsti. Museli se mezi sebou dohodnout, kdo koho bude zobrazovat, spolupráce a komunikace se dá díky tomuto úkolu taky krásně rozvíjet. Musím říct, že si s úkolem žáci poradili výborně. Je důležité před dramatisací čehokoliv důkladně probrat, přiblížit, ukázat dětem (i dospělým – dramatisaci samozřejmě nemusíme zkoušet jen s dětmi) tu věc, událost..., kterou chceme znázorňovat. Bez toho to nejde. Byla jsem velmi mile překvapená, vždy jsem byla schopná správně pojmenovat osoby v zobrazovaných pověstech.

Úkol na příští hodinu vám zadávat nebudu. Odvedli jste během hodiny spoustu práce, tak si zasloužíte z ní odcházet tentokrát bez úkolu. Příště se k pověstem ještě naposledy vrátíme a

podíváme se na ně v animované podobě, a to na Dějiny udatného českého národa, kde si pověsti pustíme.

3. Závěrečná část – V závěru hodiny ohodnotíme práci žáků – pochválíme je za odvedenou práci a za aktivitu v hodině. Za to, že se nebáli zkusit něco nového a naopak, že do toho šli s veškerou energií a nadšením. Bavila vás hodina? Nebo naopak nebavila někoho? Přišly vám aktivity, které jsme v hodině dělali přínosné? V čem? Proč je důležité mít ponětí o pověstech naší země? S kým ze skupiny se ti spolupracovalo nejlépe, kdo byl nejpřínosnějším členem skupiny. Dokázali jste se ve skupině bez problémů domluvit? Tyto a další otázky jsem žákům na konci hodiny pokládala.

Pozn. Typy těchto otázek jsou pro žáky mnohem vhodnější než typy otázek: „*Jak se ti líbila dnešní hodina?*“ „*Co se ti na dnešní hodině líbilo?*“ Otázky (viz. výše) rozvíjí kritické myšlení žáka – zamyslí se nad tím, co se naučil, k čemu a kde učivo využije, přijde si na to sám. Pokud žáci pracují ve skupinkách, můžeme položit otázku typu: „*Kdo ze skupinky byl nejpřínosnějším členem a proč?*“ „*S kým se ti pracovalo nejlépe a proč?*“ Pokud žáci vyhledávají informace z více zdrojů, může otázka znít např.: *Ve kterém zdroji se ti informace vyhledávaly nejlépe a proč?*“ Tento typ otázek směřuje k samostatnému procesu učení.

4. Reflexe - Reflexe vzhledem ke stanoveným cílům probíhala v průběhu hodiny v rámci jednotlivých úkolů, díky nimž byly cíle splněny.
5. Sebereflexe - Hodinu hodnotím jako zdařilou. Došlo k naplnění stanovených cílů. Celá hodina měla příjemnou a klidnou pracovní atmosféru a žáci se mnou po celou dobu spolupracovali. Dokázali také odpovědět na mé otázky v závěru hodiny a já jsem od nich díky tomu dostala zpětnou vazbu. Děti se shodly na tom, že si díky ztvárnění pověstí jejich děje lépe zapamatují a že je důležité, aby každý občan hlásící se k určité zemi měl ponětí o tom, jak se jeho země vyvíjela a jaké pověsti se k ní váží. Proto učivu přikládali značnou důležitost. Také je velice bavilo sestavování pověstí pomocí obrázků a jejich převyprávění spolužákům. Co dost ocenili, bylo i to, že si pověst mohli trochu pozměnit, pokud chtěli. Mohli do ní vložit novou část nebo ji podle svého uvážení nějak dokončit.

Ze začátku hodiny jsem mluvila více já, ale snažila jsem se prokládat výklad otázkami směřujícími na žáky, druhá část hodiny patřila z většiny žákům. Tudíž si myslím, že verbální projevy v hodině byly vyvážené.

<http://malotridka.lusa.cz/>